

מלאכת בישול: נאכלין חי, דבר לח, ובישול אחר בישול
Cooking Raw Foods, Liquids and Reheating

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף עג עמוד א

משנה. אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזורע, והחורש, והקוצר, והמעמר, והדש, והזורע, הכורר הטוחן והמרקד, והלש, והאופה.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יט עמוד ב

משנה. אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום. אין נותנין פת לתנור עם חשכה ולא חררה על גבי גחלים אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום, רבי אליעזר אומר: כדי שיקרום התחתון שלה. משלשלין את הפסח בתנור עם חשכה, ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד, ובגבולין - כדי שתאחז האור ברובו. רבי יהודה אומר: בפחמין כל שהוא.

3. תוספות מסכת שבת דף מח עמוד א

דזיתים מסקי הבלא: ... אומר רבינו שמואל דמותר לשום תפוחים אצל האש סמוך לחשכה אע"פ שלא יוכלו לצלות מבע"י דנאכלין טפי כמו שהן חיינ מתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי דשרי ואע"ג דבפ"ק (ד' יט): תנן אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבע"י אע"פ שפעמים אוכלים בצל חי מ"מ אינו ראוי לאכול חי כמו תפוחים ורוצה להפיג חריפותן ולמתקן בבישולו...

4. רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ג

המפקיע את הביצה בבגד חם או בחול ובאבק דרכים שהן חמים מפני השמש אע"פ שנצליה פטור, שתולדות חמה אינם כתולדות האש, אבל גזרו עליהן מפני תולדות האור, וכן המבשל בחמי טבריה וכיוצא בהם פטור, **המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור.**

5. שער הציון סימן שיח"קיד

הנה ברמב"ם פרק ט הלכה ג כתב דהמבשל דבר שמבשל כל צרכו או שאין צריך בישול כלל פטור, ופשוט לעניות דעתי דהיינו דבר שאינו משתבח כלל על ידי הבשול, ולאפוקי פירות וכהאי גוונא שהוא משתבח על ידי הבשול, ותדע, דהלא מוכח בגמרא בשבת [מ' ע"ב] דמים יש בו משום בישול, והרי מים גם כן שותה אותו כשהוא חי [ויש לדחות קצת, דמים לא עדיף כמו פירות, עיין מגן אברהם בסוף רנ"ד לחז תרוצא]. ומצאתי בברכי יוסף שהוא מסתפק בזה אי חייב מן התורה או מדרבנן, ועיין לעיל בסימן רנ"ד סוף סעיף ד ובראשונים שכתבו דיש בזה משום מבשל, משמע מסתימת הלשון דהוא דאורייתא, וגם בפרי מגדים בסעיף זה משמע דסבירא לה דהוא דאורייתא, וכן כתבו הגר"ז וחי אדם:

6. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנד סעיף ד

פירות שנאכלין חיינ, מותר ליתנם סביב הקדירה אע"פ שא"א שיצלו קודם חשכה; ומיהו צריך ליזהר שלא יחזיר הכיסוי אם נתגלה משחשיכה, ושלא להוסיף עליו עד שיצולו, מפני שממהר לגמור בישולם בשבת.

7. משנה ברורה סימן רנד:כא

סביב הקדירה - ...ולא דמי לבשר בצל וביצה הנ"ל דאסור ליתנם אא"כ ניצולו מבעוד יום כמאכל בן דרוסאי דהכא כיון שנאכלין חיינ [כב] הרי שהוא כתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי דיותר הם טובים בלא בישול כלל משאר תבשיל שנתבשל כמאב"ד ולא אתי לחתויי והא דנקט סביב הקדירה ולא נקט סתמא דמותר ליתנם על האש [כג] דבר ההוה נקט ובימיהם היה רגילות לנהוג כן א"נ משום דין הכסוי דנקט בסיפא דשייך בקדירה נקטיה:

8. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מ עמוד ב

תנו רבנן: מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה, לא בשביל שיחמו, אלא בשביל שתפיג צינתן. רבי יהודה אומר: מביאה אשה פך של שמן ומניחתו כנגד המדורה, לא בשביל שיבשל אלא בשביל שיפשר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אשה סכה ידה שמן ומחממתה כנגד המדורה, וסכה לבנה קטן, ואינה חוששת.

...אמר רב יהודה אמר שמואל: אחד שמן ואחד מים, יד סולדת בו - אסור, אין יד סולדת בו - מותר. **והיכי דמי יד סולדת בו? אמר רחבא: כל שכריסו של תינוק נכוית.** אמר רבי יצחק בר אבדימי: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי, ואמר לי: טול בכלי שני ותן. שמע מינה תלת, שמע מינה: שמן יש בו משום בשול, ושמע מינה: כלי שני אינו מבשל, ושמע מינה: הפשרו זהו בשולו.

9. רש"י מסכת שבת דף מ עמוד ב

סולדת - נמשכת לאחוריה מדאגה שלא תכוה, וזהו לשון ואסלדה בחילה (איוב ו) - ואדאג ברעדה, ואמשך מתלונתי מדאגת יום הדין, אם הייתי יודע שמיתתי קרובה ולא יחמול. שמן יש בו משום בישול - הלכך לא כדי שיבשל אלא כדי שיפשר שרי, דהפשרו אין זה בישולו. ושמע מינה הפשרו - במקום הראוי לבישול. זהו בישולו - דהא להפשייר בעלמא הוא דקבעי, ואסר ליה.

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמה עמוד ב

משנה. כל שבא בחמין מערב שבת - שורין אותו בחמין בשבת. וכל שלא בא בחמין מערב שבת - מדיחין אותו בחמין בשבת. חוץ מן המליח הישן (ודגים מלוחין קטנים) וקוליים האי־ספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן.

11. חידושי הר"ן מסכת שבת דף קמה עמוד ב

מתני' כל שבא בחמין מלפני השבת. י"מ דאפי' לא נתבשל כל צרכו מבעוד יום אלא כמאכל בן דרוסאי או יותר סגי. וזה קשה דהא מצטמק ויפה לו אסור לשהותו ע"ג כירה וכ"ש לשרותו בחמין. והנכון שנתבשל כל צרכו מבעוד יום ושורה אותו בחמין בשבת להיות נימוח:

12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיח סעיף ד

תבשיל שנתבשל כל צרכו, יש בו משום בישול אם נצטנן. הגה: וי"א דוקא אם מצטמק ויפה לו (רבינו ירוחם ח"ג); ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל (כו) **כמאכל בן דרוסאי**, שייך בו בישול אפילו בעודו רותח; וה"מ שיש בו בישול אחר בישול, בתבשיל שיש בו (כט) מרק, **אבל דבר שנתבשל כבר, והוא יבש, מותר לשרותו בחמין בשבת.** ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, אין שורין אותו בחמין בשבת אבל מדיחים אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא קוליים האספנין שאינם צריכים בישול אלא מעט והדחתן היא גמר מלאכתן. הגה: וה"ה כל דבר קשה שאינו ראוי לאכול כלל בלא שרייה, דאסור לשרותו בשבת, דהוי גמר מלאכה. (הגהות מרדכי).

13. משנה ברורה סימן שיח

(כו) כמאכל ב"ד - וה"ה יותר עד שיגמר בישולו שייך בו בישול [לז] מן התורה: (כט) מרק - דבדבר לח כיון שאזיל חמימותו ונצטנן בטל ממנו שם בישולו הראשון:

14. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיח סעיף טו

דבר שנתבשל כ"צ והוא יבש שאין בו מרק, מותר להניחו כנגד המדורה אפי' במקום שהיד סולדת בו. הגה: ואפי' נצטנן כבר אבל אם הוא רותח, אפילו בדבר שיש בו מרק, מותר. (צז) ויש מקילין לומר דכל שאין נותנו ע"ג האש או הכירה ממש רק סמוך לו, אפילו נצטנן, מותר (המגיד פרק כ"ו). ונהגו להקל בזה אם לא נצטנן לגמרי, וכמו שכתבתי לעיל סי' רנ"ג.

15. משנה ברורה סימן שיח: צנ

ויש מקילין לומר - פליג אמחבר דס"ל דדוקא כשהוא יבש אבל בדבר לח שנצטנן יש בישול אחר בישול [ק"ט] ודעה זו ס"ל דאין בישול אחר בישול בכל גווני ואפי' נצטנן לגמרי: